

NYHETER OM EU

NYHETSRESEN FRÅN FOLKRÖRELSEN NEJ TILL EU ■ MAJ 2005

EU-domstolen i Luxemburg ska avgöra Vaxholmskonflikten

Arbetsdomstolen (AD) vet inte om LO-fackens blockad mot det lettiska företaget Laval un Partneris skolbygge i Vaxholm var laglig. Mot LO:s vilja blir det nu EU:s domstol i Luxemburg som får avgöra frågan.

Det lettiska företaget Laval un Partneri och Byggnads lyckades inte komma överens om ett kollektivavtal när det lettiska företaget började med ett skolbygge i Vaxholm. Laval un Partneri sade i förhandlingar med Byggnads att det var villigt att skriva under ett svenskt kollektivavtal och betala avtalsenliga löner. De lettiska byggnadsarbetarna skulle fått en timlön på 109 kronor, som är den så kallade grundlönen för utbildade yrkesarbetare.

Men Byggettan i Stockholm var inte nöjt med detta, utan krävde att det lettiska företaget skulle gå med på att betala en timlön på 145 kronor, som är genomsnittet för byggnadsarbetare i Stockholmsområdet. Konflikten växte och en lång rad LO-förbund försatte arbetsplatsen i blockad. Laval un Partneri stämde då Byggnads till Arbetsdomstolen och hävdade att blockaden stred mot EU:s rättsregler. Den 29 april kom AD:s beslut. Till LO-fackens förtret konstaterar domstolen att frågan är för komplicerad för att den ska kunna avgöras utan att fråga EU:s domstol om vägledning.

Beslutet är en delseger för det lettiska företaget. Laval un Partneri hävdade i AD-förhandlingen att domstolen är skyldig att inhämta ett så kallat förhandsavgörande från EU-domstolen "eftersom den korrekta tillämpningen av EG-rätten inte är uppenbar". Av de sju ledamöterna i AD var det bara LO:s representant som var emot beslutet.

AD:s besked är ett bakslag för Byggnads och Elektrikerförbundet, som deltog i blockaden med sympatiåtgärder. De hävdade att EU-rätten inte omfattar rätten till stridsåtgärder och att det i varje fall är tillåtet att gå till konflikt för att undvika social dumpning.

På LO menar man att en förutsättning för

att fackföreningsrörelsen skulle vara positiv till det svenska medlemskapet i EU var att den svenska arbetsmarknadsmodellen skulle fortsätta att gälla.

Inför förhandlingarna om medlemskap i EU formulerade LO en diger lista med krav. Bland annat krävdes att svenska kollektivavtal ska tillämpas när utländska företag utför arbete i Sverige och att facket vid behov ska kunna sätta in stridsåtgärder. I början av november 1993 fick arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c) ett brev från EU-kommissionären Pádraig Flynn där han lovade att "Maastrichtavtalet inte på något sätt kräver att svensk praxis på arbetsmarknaden ändras".

Problemet är att Flynns brev inte hade något egentligt värde. Det gav bara uttryck för hans egen, eller i bästa fall EU-kommissionens tolkning av vilka möjligheter Sverige har att införa EU:s rättsregler. Detta problem var Sveriges EU-förhandlare uppenbarligen införstådda med och försökte därför att på något sätt få Flynns brev bekräftat i förhandlingsprotokollet. Resultatet blev ett ensidigt uttalande från svensk sida. "Det var omöjligt att komma längre," förklarade Jörgen Hettne, jurist på utrikesdepartementets rättsavdelning. Men enligt LO:s styrelse hörsammades de fackliga kraven i Bryssel. I ett uttalande förkunnades efter att medlemskap-förhandlingarna avslutats: "EG [har] garanterat att man inte vill störa eller ingripa i den svenska arbetsrättstraditionen, vilket kommer att framgå i förhandlingsprotokollet."

Men det enda som fanns i förhandlingsprotokollet var den ensidiga svenska förklaringen. Sådana förklaringar saknar helt juridiskt värde och är att betrakta som en politisk åsiktsyttring.

LO:s avtalssekreterare Erland Olausson, som var en av dem som 1994 tolkade, eller snarare misstolkade, förhandlingsresultatet, är upprörd efter AD:s beslut att rådfråga EU-domstolen.

– Jag betraktar det som näst intill uteslutet att EU-domstolen skulle avge en dom som i

praktiken innebär att EU bestämmer vilka fackliga stridsåtgärder som ska vara tillåtna i Sverige, säger Erland Olausson i en kommentar.

– Det skulle vara oerhört allvarligt om EU-rätten skulle innebära att vi, med de metoder som gäller i Sverige, inte fick förhindra ett apartheidsystem. Ett system där lön och andra anställningsvillkor skulle vara olika beroende på om arbetstagare på svenska arbetsplatser kommer från Vaxholm eller Riga.

Men det är minst sagt tveksamt om LO har rätten på sin sida. Det anser Niklas Bruun, professor i EU-arbetsrätt vid Arbetslivsinstitutet i Stockholm och vid Handelshögskolan i Helsingfors.

– Det svenska facket har rätt att kräva att utländska företag ska gå med på svenska kollektivavtalsregler. Men om man kräver högre löner än miniminivån i avtalet blir det en mer komplicerad fråga.

– Det lettiska företaget kan hävda att det utsätts för diskriminering i Sverige eftersom andra företag har avtal där de anställda arbetar med minimilöner, säger Niklas Bruun. Han varnar också för att den fackliga blockaden av domstolen kan bedömas som oproportionerligt kraftig.

Anders Elmér, Lavalns Partneris juridiska ombud, tycker att AD:s beslut är "oerhört glädjande".

– Det enda smolket i glädjebägaren är att de skulle ha fattat beslutet i december när vi hade ett interimistiskt beslut att förbjuda blockaden. Nu har företaget tvingats lämna landet och gått i konkurs, säger Anders Elmér.

Han räknar med att EU-domstolen kan avgöra ärendet om kanske ett år om AD begär att det ska snabbavgöras. Annars kan avgörandet ta dubbelt så lång tid. Under tiden är rättsläget fortsatt oklart.

Men enligt Anders Elmér får arbetsdomstolens beslut praktiska följder redan nu. Skulle samma situation uppstå igen kan det berörda företaget begära att AD stoppar blockaden i väntan på EU-domstolens besked.

S-insamling för folkomröstning inledd

De socialdemokratiska EU-kritikerna inledde den 3 maj en namninsamling för att få till stånd en medlemsomröstning om att EU:s nya konstitution ska underställas en folkomröstning. För att en intern omröstning ska vara möjlig, krävs det att dryg 6.800 partimedlemmar stödjer kravet. – Vi har fatta besluta om att försöka få till stånd en allmän medlemsomröstning inom partiet. Den fråga som vi tycker bör ställas är: bör socialdemokraterna rekommendera att förslaget till ny konstitution för EU ska avgöras i en allmän folkomröstning, säger den socialdemokratiske riksdagsledamoten Sören Wibe.

"Konstitutionen inget hot mot cannabis"

Hollands liberala lagstiftning när det gäller abort, dödshjälp och cannabis hotas inte av EU:s nya konstitution. Det försäkrade Europaminister Atzo Nicolai under ett besök i Haag den 2 maj. Besöket var ett led i kampanjen inför folkomröstningen om konstitutionen den 1 juli, den första folkomröstningen någonsin i Hollands historia. "Det är en av de frågor som oftast ställs. Den handlar om vår identitet: speciella företeelser som lätta droger, dödshjälp, abort och liknande frågor", sade Nicolai när han argumenterade för ett ja till konstitutionen.

Schyman vill demokratisera EU

Gudrun Schyman, riksdagsledamot och en av initiativtagarna till Feministiskt initiativ, efterlyser i en artikel i Sydsvenska Dagbladet en mer saklig debatt om EU. Trots sitt motstånd mot EU, skriver Schyman att hon konstruktivt måste "förhålla" sig till medlemskapet: "Det vore välkommet om debatten tar upp sakfrågor istället för att bli en uppvisning i argument som handlar om huruvida vi skall vara med i EU eller inte". Schyman anser att EU överlag behöver bli mer demokratiskt. Hon tror dock inte att den nya konstitutionen för EU är lösningen, eftersom den leder till "militär upprustning men social nedrustning".

"Rätt att ta Vaxholmstvisten till EU-domstolen"

– Vi välkomnar Arbetsdomstolens beslut att översända det så kallade Vaxholmsmålet för bedömning av EU-domstolen, säger Jan-Peter Duker.
– Den oklara situation som i dag råder kring utländska företag som tillfälligt utför

arbete i Sverige är inte hållbar. Tvisten i Vaxholm innehåller flera viktiga EU-rättsliga frågor som rör den fria rörligheten av tjänster och fackens möjligheter att blockera de utländska företagens verksamhet. – En omdiskuterad fråga som väntar på besked är om Lex Britannia är tillåten, det vill säga den svenska lagen som tillåter fackliga stridsåtgärder mot utländska företag. Det som hänt i Vaxholm och i flera andra liknande fall skadar Sveriges rykte. Vi måste få klara besked om vad som gäller. – Därför är det ett klokt beslut att gå till EU-domstolen för att få vägledning innan AD fattar slutligt beslut i ärendet, avslutar Jan-Peter Duker.

Majoritet mot EU i Norge

En majoritet på 44,5 procent säger att de skulle ha röstat nej till norskt medlemskap i EU om det hade varit val idag. 42,5 procent hade röstat ja, medan 12,9 procent inte vet hur de hade röstat. Det visar en opinionsmätning som Sentio har utfört för tidningarna Klassekampen, Dagen och Nationen. Mätningen visar majoritet mot EU i samtliga landsdelar med undantag för Oslo och Akershus. Mätningen visar också att kvinnor är mer skeptiska till norskt EU-medlemskap än männen. 45 procent av kvinnorna är EU-motståndare, att jämföra med 44 procent av männen. En majoritet på 51 procent bland de tillfrågade under 30 år säger nej till EU, medan 38 procent säger ja. Mätningen är den andra i rad som redovisar ett flertal mot norskt EU-medlemskap.

Miljöpartiet håller fast vid EU-utträde

Miljöpartiet slog på sin kongress fast sin kompromisslösa linje mot EU, trots ett försök från partistyrelsen att mjuka upp den. Miljöpartiet vill även i fortsättningen att Sverige ska lämna EU, enligt förslaget till nytt partiprogram. Men partistyrelsens kontroversiella förslag sade dessutom att EU kan utvecklas på ett positivt sätt. – Det ger en signalen om att vi är på väg att ge efter för Göran Persson och mjuka upp vårt utträdeskrav, sade delegaten Max Andersson. Partistyrelsens Per Gahrton försvarade förslaget som han menade skulle visa att miljöpartiet inte är dogmatiskt i sitt EU-motstånd. – EU kommer att utvidgas, EU-konstitutionen kan mycket väl falla och det finns en möjlighet att det i sin tur leder till decentralisering och strukturförändringar, sade han. Med en sådan utveckling skulle ett svenskt

EU-medlemskap bli "ett konstruktivt bidrag till ett demokratiskt förankrat europeiskt samarbete", som heter det i förslaget som retade upp många mp-delegater. Den ena debattören efter den andra underkände partistyrelsens linje. Den röstades till slut ner utan att ens rösträkning behövde tillgripas.

Lagrådet granskar EU-grundlag

Regeringen skickar den 2 juni över förslaget till lagrådet om att låta riskdagen i ett beslut ta ställning till ny EU-konstitution. Lagrådet ska ta ställning till om EU-konstitutionen innebär stor påverkan på den svenska grundlagen. Om påverkan är stor kan lagrådet komma fram till att det är nödvändigt med två beslut i riskdagen, med ett val emellan där svenska folket får säga sitt. I slutet av september räknar regeringen med att skicka över en proposition till riksdagen, efter att ha fått lagrådets synpunkter. Riksdag och regering är inte skyldiga att följa lagrådet. Men i den här frågan blir det svårt att inte ta hänsyn till lagrådets uppfattning.

"EU-konstitutionen kräver grundlagsändring"

Med den nya konstitutionen får EU mer makt över beslut om brott och straff. I praktiken kan den svenska grundlagen behöva ändras. Den slutsatsen drar forskaren Gunnar Persson i en rapport som skrivits på uppdrag av Sieps, Svenska institutet för europapolitiska studier. Enligt Gunnar Persson är det bara riksdagen som kan stifta en lag som har fängelse i straffskalan. Med den nya konstitutionen kan ministerrådet besluta om ramlagar med straffnivåer för gränsöverskridande brott, exempelvis terrorism och narkotikahandel. Unionen fattar beslut om straffnivåer som sedan Sverige är bundet av. Därmed överlåter Sverige beslutsmakt till unionen och det bör också framgå av grundlagen, anser Gunnar Persson.

Ett steg närmare EU

Bulgarien och Rumänien har skrivit under anslutningsfördragen med EU. Men länderna måste göra stora ansträngningar för att bli medlemmar 2007. Annars skjuts anslutningen upp till 2008. Bulgarien och Rumänien blir de fattigaste inom unionen med en BNP per capita på mindre än 30 procent av EU-snittet. Enligt ländernas avtal med EU kommer Rumänien att få EU-stöd på över 11 miljarder euro mellan 2007 och 2009, medan EU avsatt 4 miljarder euro för Bulgarien.

**NYHETER OM EU UTGES MÅNATLIGEN AV FOLKRÖRELSEN NEJ TILL EU. ANSVARIG UTGIVARE: EVA-BRITT SVENSSON.
REDAKTÖR: GÖSTA TORSTENSSON. ADRESS: RONDÖVÄGEN 312, 142 41 SKOGÅS. TFN: 08-771 43 79. E-POST:
GOSTA.TORSTENSSON@COMHEM.SE. PRENUMERATION: ENSKILDA 60 KR/12 NR. ORGANISATIONER M.M. 120 KR/12 NR. DISTRIBUTION:
FOLKRÖRELSEN NEJ TILL EU, HEURLINS PLATS 11, 413 01 GÖTEBORG. TFN. 031-701 01 77. E-POST: FNEU@ALGOTELLET.SE.**